

In Memoriam of Dr. Iraj Afshar

Alireza Noruzi¹

1. Department of Information Science and Knowledge Management, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran.. Email: noruzi@ut.ac.ir

Article Info

Article type:
Editorial Note

Article history:

Received 23 September 2025
Available online 29 September 2025

Keywords:
Library and Information Science,
Scholarly Journals,
Indigenous Knowledge,
Intellectual History,
Dr. Iraj Afshar,
Iran

ABSTRACT

Objective: This editorial note aims to commemorate the foundational role of Dr. Iraj Afshar (1925–2010) in establishing the first scholarly journal in Library and Information Science (LIS) in Iran in 1966 and to articulate the continuing necessity of such a journal for indigenous knowledge production, critical theorization, and the preservation of the field's intellectual history.

Method: The study adopts a historical-analytical and reflective approach, examining the origins and legacy of the journal founded, contextualizing its role within the development of LIS in Iran, and interpreting its contemporary relevance in light of global challenges such as digital transformation, artificial intelligence, information retrieval, and knowledge organization.

Results: The analysis demonstrates that the journal has functioned not merely as a medium for disseminating scientific research, but as a collective memory, an infrastructure for independent scholarly discourse, and a credible academic space for faculty members, researchers, and students. It has contributed significantly to documenting and sustaining the intellectual trajectory of LIS in Iran.

Conclusions: The memory of Dr. Iraj Afshar embodies a long-term commitment to knowledge, culture, and scholarly perseverance. Revitalizing and sustaining this journal is essential for fostering indigenous theorization, addressing contemporary global challenges, and safeguarding the intellectual heritage of LIS in Iran. The journal's future mission lies in continuing its founders' path with both fidelity and innovation.

Cite this article: Noruzi, A. (2025). In Memoriam of Dr. Iraj Afshar. *Academic Librarianship and Information Research*, 59(3), 1-8. <https://doi.org/10.22059/jlib.2025.105615>

© Author(s) retain the copyright.

DOI: <https://doi.org/10.22059/jlib.2025.105615>

Publisher: University of Tehran Press.

Introduction

Scholarly journals, as a key infrastructural element, play a pivotal role in maintaining the dynamism of academic departments and in ensuring the currency of information and knowledge exchange among their members (Banieghbal, 1993). Dr. Iraj Afshar (1925–2010), in 1966, two years after his appointment to the Central Library and Documentation Center of the University of Tehran, at a time when the newly emerging discipline of Library and Information Science in Iran had not yet achieved academic consolidation, founded and published the journal *Ketābdāri* (“*Librarianship*”) as the country’s first scholarly journal in this field. Guided by a forward-looking vision and a firm belief in the centrality of knowledge, culture, and the book, he thereby established a foundational platform for academic inquiry in the discipline (Azarang, 2022).

He not only launched a journal, but also established an academic tradition, a discursive space, and an intellectual and cultural infrastructure for future generations. By opening a window onto global research standards and adopting an interdisciplinary perspective on documents, books, and knowledge, Dr. Afshar consistently maintained that libraries, books, and information services are not merely instruments for access to knowledge; rather, they are themselves integral components of knowledge and culture.

Today, as the journal of *Academic Librarianship and Information Research* continues its mission with the same scientific orientation and intellectual independence, and as the oldest scholarly journal in the field of Library and Information Science in Iran, we commemorate his memory. His legacy is one of perseverance against oblivion; it is a legacy of faith in knowledge, in books, and in a scholarly community capable of nurturing Iranian culture through awareness and learning.

Rationale for the Publication of Journals in the field of Library and Information Science

The publication of scholarly journals in the field of Library and Information Science is not merely a means of disseminating research results and findings; rather, it constitutes a fundamental pillar in the structuring and conceptual framing of this discipline in Iran. By creating an institutionalized space for scholarly dialogue and communication, these journals standardize scientific criteria, research methodologies, and specialized terminology, and contribute to the formation of professional and academic norms. In a society that continues to face multiple cognitive and identity-related challenges in defining the position of Library and Information Science, scholarly journals, as cognitive and intellectual foundations, play a strategic role in stabilizing the conceptual boundaries of the discipline.

Moreover, by recording the intellectual history and the theoretical-practical developments of the field, these journals make it possible to reconstruct knowledge trajectories and pave the way for interdisciplinary dialogue and the indigenization of knowledge. In the absence of such publishing infrastructures, a discipline such as Library and Information Science would be exposed to the risks of conceptual fragmentation, one-sided dependence on Western knowledge, and the neglect of domestic scholarly achievements. In this regard, the necessity of publishing a scholarly journal such as the journal of *Academic Librarianship and Information Research* can be explained on the basis of three fundamental reasons:

1. The Need for Indigenous Knowledge Production and Independent Theorization

Library and Information Science in today’s world is undergoing a profound transformation, from the era of paper-based documents to big data, and from traditional information systems to the use of artificial intelligence in information retrieval and knowledge organization. However,

these global digital transformations acquire meaningful relevance for Iranian society only when they are shaped within a framework of cultural reflection and community-centered needs. This journal provides a platform for the formulation of indigenous knowledge and critical thinking in this field. It is noteworthy that John Frederick Harvey, one of the American specialists in librarianship, spent four years in Iran. He initially came to Iran as a professor of Library Science at the invitation of the Fulbright Program. During his years of teaching at the University of Tehran, he emphasized that if Iranians wished for Library and Information Science to become firmly established, it would require a solid publishing infrastructure.

2. The Need for a Scholarly Space for Faculty Members, Researchers, and Students

The Library and Information Science community in Iran, with the remarkable growth of disciplines and specializations related to Library and Information Science (such as Information Management, Academic Library Management, Public Library Management, Knowledge Management, Archival Studies, and Scientometrics), requires a credible, transparent, and authoritative scholarly publishing space. The works published in this journal are not merely records of scientific progress; they also constitute links in the chain of academic and professional continuity of this discipline.

3. The Need for Collective Learning and Knowledge Historiography

Scholarly journals are not merely vehicles for transmitting research results and scientific findings; they themselves shape the collective memory of a discipline. The journal of *Academic Librarianship and Information Research*, as the oldest journal in this field in Iran, has played and continues to play a pivotal role in documenting the trajectory of the formation, transformation, and consolidation of this discipline in the country. This form of scholarly historiography sustains the professional identity of the Library and Information Science community and of librarians.

In remembrance of Dr. Iraj Afshar, the founder who thought beyond his own time, and in honor of all the former faculty members and visiting professors of the Department of Library and Information Science at the University of Tehran, such as Noushafarin Ansari (Mohaqqiq), John Frederick Harvey, Abbas Horri, Ali Shakouei, Puri Soltani, Touran Mirhadi (Khomarloo), Lili Iman (Ahi), Soraya Ghazalayagh, Mahmoud Haghghi, Hossein Mokhtari Memar, Masoumeh Bagheri, Tahereh Oloumi, Mandana Sedigh Behzadi, Fershteh Kashefi, Nasrin-Dokht Emad Khorasani, Farkhondeh Saeedi, Shirin Rahbari, Gholamreza Fadaei, and others, who, with wisdom, patience, and commitment, have accompanied this path, this journal continues to strive to pursue a course in which knowledge is free and responsible; and knowledge is a bond between the past and the future.

Conclusions

The commemoration of Dr. Iraj Afshar is not merely an act of historical remembrance; it is a reaffirmation of an intellectual responsibility toward the future of Library and Information Science in Iran. His foundational initiative in establishing *Ketābdāri* created more than a journal, it instituted a durable epistemic infrastructure through which scholarly dialogue, indigenous theorization, and professional identity could take shape. In an era marked by rapid technological change, artificial intelligence, and the global reconfiguration of knowledge systems, the continued vitality of this journal is indispensable for contextualizing these transformations within Iran's cultural, social, and intellectual realities.

Sustaining and revitalizing this scholarly platform is therefore not an act of nostalgia, but a strategic commitment to disciplinary continuity, critical reflection, and knowledge sovereignty. Remaining faithful to Dr. Afshar's vision requires a dynamic balance between intellectual heritage and methodological innovation, ensuring that the journal continues to function as a space of free, responsible, and historically conscious knowledge production for future generations. The commemoration of Dr. Afshar represents a tribute to resistance and perseverance against oblivion, as well as a steadfast commitment to the role and significance of science and research in the development of Iran's cultural infrastructure.

یادمان دکتر ایرج افشار

علیرضا نوروزی^۱

۱. گروه علم اطلاعات و مدیریت دانش، دانشکدگان مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: noruzi@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله

چکیده

هدف: هدف این سخن سردبیر بزرگداشت نقش دکتر ایرج افشار در بنیان گذاری نخستین مجله علمی-پژوهشی در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی (کتابداری سابق) در ایران در سال ۱۹۶۶ و تبیین ضرورت تداوم چنین مجله‌ای برای تولید دانش بومی، نظریه‌پردازی انتقادی و حفظ تاریخ فکری این رشته است.

روش پژوهش: یادداشت حاضر با رویکردی تاریخی-تحلیلی و تأملی انجام شده است و به بررسی خاستگاه و میراث این مجله می‌پردازد، جایگاه آن را در تحول علم اطلاعات در ایران تبیین می‌کند و کارکرد امروزی آن را در پرتو چالش‌های جهانی مانند تحول دیجیتال، هوش مصنوعی، بازیابی اطلاعات و سازماندهی دانش تحلیل می‌نماید.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان می‌دهد که این مجله نه تنها ابزاری برای اشاعه دانش، بلکه حافظه‌ای جمعی، زیرساختی برای گفتمان مستقل علمی، و بستری مناسب برای اعضا هیئت علمی، پژوهشگران و دانشجویان بوده است. این مجله سهمی اساسی در ثبت، مستندسازی و تداوم سیر فکری علم اطلاعات در ایران داشته است.

نتیجه‌گیری: یاد دکتر ایرج افشار تجسم تعهدی بلندمدت به دانش، فرهنگ و پایداری علمی است. احیا و تداوم این مجله برای آموزش و پرورش نظریه‌پردازی بومی، مواجهه با چالش‌های جهانی معاصر و صیانت از میراث فکری علم اطلاعات و دانش‌شناسی در ایران ضروری است. مأموریت آینده مجله در تداوم راه بنیان گذاران با وفاداری و نوآوری توأمان معنا می‌یابد.

نوع مقاله:

سخن سردبیر

تاریخچه مقاله:

۱۴۰۴/۰۷/۰۱ تاریخ دریافت:

۱۴۰۴/۰۷/۰۶ تاریخ انتشار:

کلیدواژه‌ها:

علم اطلاعات و دانش‌شناسی،

مجلات علمی،

دانش بومی،

تاریخ فکری،

ایرج افشار،

ایران

استناد: نوروزی، علیرضا (۱۴۰۵). یادمان دکتر ایرج افشار. تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی، ۵۹ (۳)، ۸-۱

<https://doi.org/10.22059/jlib.2025.105615>

نویسنده‌گان.

ناشر: انتشارات دانشگاه تهران.

مقدمه

نشریات علمی به عنوان زیرساختی کلیدی، نقش مؤثری در حفظ پویایی گروه‌های آموزشی و بهروزرسانی جریان تبادل اطلاعات علمی و دانش بومی میان اعضای هیئت علمی و پژوهشگران ایفا می‌کنند (بنی‌اقبال، ۱۳۷۲). دکتر ایرج افشار (۱۳۰۴-۱۳۸۹) در سال ۱۳۴۵، دو سال پس از استخدام در کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران، زمانی که رشته علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی جدید در ایران هنوز در آستانه تثبیت دانشگاهی خود بود، با دیدی آینده‌نگرانه و باوری استوار به جایگاه دانش، فرهنگ و کتاب، مجله «کتابداری» را به عنوان نخستین نشریه علمی در این رشته در کشور تأسیس و منتشر کرد (آذرنگ، ۱۴۰۰). ایشان نه تنها یک مجله را راهاندازی کرد، بلکه یک سنت دانشگاهی، یک فضای گفتمانی و یک زیرساخت فکری و فرهنگی برای نسل‌های آینده فراهم ساختند. با گشودن دریچه‌ای به سوی استانداردهای جهانی پژوهش علمی و با نگاهی میان‌رشته‌ای به اسناد، کتاب و دانش، مرحوم دکتر افشار همیشه بر این باور بود که کتابخانه، کتاب و اطلاع‌رسانی تنها ابزار دسترسی به دانش نیستند، بلکه همه آنها بخشی از خود دانش و فرهنگ هستند.

امروز، که مجله «تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی» با همان رویکرد علمی و استقلال فکری، به عنوان قدیمی‌ترین مجله علمی در حوزه علم اطلاعات ایران به کار خود ادامه می‌دهد، یاد ایشان را گرامی می‌داریم. یاد او یاد پایداری در برایر فراموشی است؛ یاد او یاد باور به دانش، به کتاب و به جامعه علمی‌ای است که بتواند با آگاهی، فرهنگ ایران را پرورش دهد.

ضرورت انتشار مجله در حوزه علم اطلاعات

انتشار مجلات علمی در حوزه علم اطلاعات نه تنها ابزاری برای اشاعه نتایج و یافته‌های پژوهشی است، بلکه ستونی اساسی در استخوان‌بندی و چارچوب‌دهی به این رشته در ایران محسوب می‌شود. این مجلات با ایجاد فضایی نهادینه‌شده برای گفتگو و ارتباطات علمی، معیارهای علمی، روش‌شناسی پژوهش، و واژگان تخصصی را استاندارد می‌کنند و به تشکیل هنجارهای حرفه‌ای و دانشگاهی کمک می‌کنند. در جامعه‌ای که هنوز هم با چالش‌های شناختی و هویتی متعددی در تعریف جایگاه علم اطلاعات روبروست، مجلات علمی به عنوان پایه‌های شناختی و فکری، نقشی راهبردی در تثبیت مرزهای مفهومی این رشته ایفاء می‌کنند. علاوه‌بر این، این مجلات با ثبت تاریخ فکری و تحولات نظری-عملی رشته، امکان بازسازی مسیرهای دانشی را فراهم می‌آورند و زمینه‌ساز گفتگوهای میان‌رشته‌ای و بومی‌سازی دانش می‌شوند. بدون چنین زیرساخت‌های انتشاراتی، رشته‌ای همچون علم اطلاعات خطر پراکندگی مفهومی، وابستگی یک سویه به دانش غربی و فراموشی دستاوردهای داخلی را تجربه خواهد کرد. در این راستا، ضرورت انتشار یک مجله علمی مانند «تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی» به سه دلیل اساسی قابل تبیین است:

- ۱. نیاز به تولید دانش بومی و نظریه‌پردازی مستقل:** علم اطلاعات در جهان امروز در حال تحول عمیقی است، از عصر اسناد کاغذی تا کلان‌داده‌ها، از سیستم‌های اطلاع‌رسانی سنتی تا هوش مصنوعی در بازیابی اطلاعات و سازماندهی دانش؛ اما این تحولات دیجیتالی جهان‌شمول، تنها زمانی برای جامعه ایران معنا پیدا می‌کند که در بستری از بازتاب فرهنگی و نیازهای جامعه محور شکل بگیرند. این مجله، زمینه‌ای برای تدوین دانش بومی و تفکر انتقادی در این حوزه فراهم می‌آورد. قابل ذکر است که جان فردیک هاروی از متخصصان کتابداری آمریکا بود که مدت چهار سال در ایران حضور داشتند. در آغاز به عنوان استاد علوم کتابداری به دعوت فولبرایت به ایران آمد بود. وی در همان سال‌های تدریس در دانشگاه تهران اشاره کرده بودند که اگر ایرانیان می‌خواهند رشته کتابداری/علم اطلاعات جا بیفتند، باید پشتونه انتشاراتی داشته باشد.

- ۲. نیاز به فضای علمی برای استادان، پژوهشگران و دانشجویان:** جامعه علم اطلاعات در ایران با رشد چشمگیر رشته‌ها و گرایش‌های مرتبط با علم اطلاعات (مانند: مدیریت اطلاعات، مدیریت کتابخانه‌های دانشگاهی، مدیریت کتابخانه‌های عمومی، مدیریت دانش، مطالعات آرشیو، و علم‌سنجی)، نیازمند یک فضای انتشار علمی، معتبر و شفاف

است. آثاری که در این مجله منتشر می‌شوند، نه تنها مستنداتی برای پیشرفت علمی هستند، بلکه حلقه‌هایی در زنجیره تداوم دانشگاهی و حرفه‌ای این رشته محسوب می‌شوند.

۳. نیاز به یادگیری جمعی و تاریخ‌سازی دانش: مجله‌های علمی تنها وسیله انتقال نتایج پژوهشی و یافته‌های علمی نیستند؛ آنها خود حافظه جمعی یک رشته را شکل می‌دهند. مجله «تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی» به عنوان قدیمی‌ترین مجله این حوزه در ایران، نقشی کلیدی در ثبت مسیر شکل‌گیری، تحول و تحکیم این رشته در کشور داشته و دارد. این تاریخ‌نویسی علمی، هویت تخصصی جامعه علم اطلاعات و کتابداران را پابرجا نگه می‌دارد.

به یاد دکتر ایرج افشار، بینان گذاری که فراتر از زمان خود فکر کرد، و به یاد همه اعضای هیئت علمی و استادان مدعو پیشین گروه علم اطلاعات دانشگاه تهران همچون نوش‌آفرین انصاری (محقق)، جان فردربیک هاروی، عباس حری، علی شکویی، پوری سلطانی، توران میرهادی (خمارلو)، لیلی ایمن (آهی)، ثریا قزل‌ایاغ، محمود حقیقی، حسین مختاری معمار، معصومه باقری، طاهره علومی، ماندانا صدیق‌بهزادی، فرشته کاشفی، نسرین دخت عmad خراسانی، فرخنده سعیدی، شیرین رهبری، غلامرضا فدائی عراقی، و دیگران، که در این مسیر با خردمندی، صبر و تعهد همراه بوده‌اند، این مجله همچنان سعی می‌کند مسیری را ادامه دهد که در آن دانش، آزاد و مسئولانه است؛ و پیوندی میان گذشته و آینده است.

نتیجه‌گیری

یادبود دکتر ایرج افشار صرفاً بازخوانی یک خاطره تاریخی نیست، بلکه تأکیدی دوباره بر مسئولیت معرفتی ما در قبال آینده علم اطلاعات و دانش‌شناسی در ایران است. ابتکار بینایدین وی در تأسیس مجله «کتابداری» صرفاً ایجاد یک نشریه ادواری نبود، بلکه بینان گذاری یک زیرساخت پایدار دانشی و معرفتی برای گفتگوی علمی، نظریه‌پردازی بومی، و شکل‌گیری هویت حرفه‌ای این رشته بشمار می‌رفت. در روزگاری که با تحولات سریع فناورانه، هوش مصنوعی، و بازاریابی جهانی نظام‌های دانشی روبرو هستیم، تداوم حیات و پویایی این مجله ضرورتی انکارناپذیر برای بومی‌سازی این تحولات و دگرگونی‌ها در چارچوب فرهنگی، اجتماعی و فکری ایران است. از این‌رو، حفظ، صیانت و تداوم‌بخشی این بستر علمی نه کنشی گذشته‌گرایانه، بلکه تعهدی راهبردی به تداوم رشته، تأمل انتقادی، استقلال معرفتی، و مرجعیت دانشی بومی است. وفاداری به میراث دکتر افشار مستلزم ایجاد توازنی پویا میان پاسداشت میراث فکری و نوآوری روش‌شناختی است تا این مجله همچنان به عنوان بستری برای تولید دانش علمی آزاد، مسئولانه و آگاه به تاریخ برای نسل‌های آینده ایفای نقش کند. یاد دکتر افشار یاد مقاومت و پایداری در برابر فراموشی و اعتقاد راسخ به نقش و جایگاه علم و پژوهش در توسعه ساختار فرهنگی ایران است.

منابع

آذرنگ، عبدالحسین (۱۴۰۰). افشار، ایرج. دایره‌المعارف بزرگ اسلامی. مرکز دایره‌المعارف بزرگ اسلامی. سه‌شنبه ۱۹ بهمن ۱۴۰۰.
<https://www.cgie.org.ir/fa/article/266498/>

بنی‌اقبال، ناهید (۱۳۷۲). آموزش کتابداری در ایران. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی (پیام کتابخانه سابق)، سال سوم، شماره چهارم، ۱۴-۱۷. <https://ensani.ir/file/download/article/20120329123330-2150-164.pdf>

References

Azarang, A. (2022). “Afshar, Iraj”. *Encyclopaedia Islamica*. Centre for the Great Islamic Encyclopaedia. Tuesday, 8 February 2022. Retrieved August 25, 2025, from <https://www.cgie.org.ir/fa/article/266498/> [in Persian]

Banieghbal, N. (1993). Library education in Iran. *Research on Information Science and Public Libraries* (formerly Payam-e-Ketabkhaneh), 3(4), 14–17. <https://publij.ir/> [in Persian]